

По конфіскації другий наклад!

Почтовою належитістю
оплачено гуртом.

Львів, неділя 20. січня 1924.

ЦІНА ЧИСЛА 150.000 Мп.

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 4.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік II.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЇНІ

місячно 1,200.000.

В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ

місячно рівновартість 8 кор. чех.

одно число 1 кч.

Товариство взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ .. у Львові ..
вул. Руська 20.

На підставі одержаного з Міністерства Скарбу дозволу приймає до обезпечення від огню будинки, хатні
— — — і господарські движимости, меблі, одягу і біля, збіжжя в снопах і в зерні, худобу і т. п. — — —

в американських доллярах.

Бенеш поїхав до Лондону.

Бенеш, потерпівши невдачу на конференції Малої Антанти зніхав
письмо носом і виїхав до Лондону.

Зріст доріжні.

Зріст доріжні за першу половину січня вагається між 84—88 прц.

Арешт Троцького?

З Парижа надійшли відомости, що Троцького арештувано.

Димісія фінляндського уряду.

Президент фінляндської республіки домагається розв'язання парла-
менту. Уряд на це не згодився супроти чого подався до димісії.

Конференція

балтійських держав відбудеться у Варшаві 2. лютого.

В імені Річпосполитої Польської!

Суд окружний карний, якої Трибунал пресовий у Львові, рішив на внісок державної прокуратурі, що зріст часописи „Новий Час“ число 16. з дня 27. грудня 1923. в артикулі під заголовком: 1) а) перший заголовок на стр. першій повторено на стор. 6 і б) з артикулу під тим заголовком від слів: „Для загалу населення“ до кінця; 2) артикул під заголовком: „В день двох зіздів“ уступ між словами „з ласкі“ а: „Се вже ясне“; 3) „Не тратьте куме сили!“ в уступах між словами: „трудовиків“ а: „Та не тратьте“ — містять в собі ество ад 1) б) 2) 3) злочину з § 65 а) з. к. ад 1) а) виступку з арт. III. зак.

з 17. грудня 1861 р. ч. 8'63 Dz. р. — узнав доконану в дни 25-ого грудня 1923. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвчальному редактору той часописи, щоби це рішення помістив безплатно в найближчому числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. б. ex 1863. а іменно засудження за переступство на гривну до Мп. 4,000.000. Львів, дня 23. грудня 1923.

(Підпис нечиткий).

Минулося паньство.

Російський генерал Селіверов, б. командант дивізії продає тепер на вулицях Білгороду газети. Минулося паньство, колись тряс тисячками людей, тепер потрясає газетками.

Кріза комуністичної партії.

Досить несподівано для західного світа вибух конфлікт в лоні комуністичної Росії — одинокої, що захопила державну владу в свої руки та тримає її вже шість років. Багато було пророків, що заповідали упадок влади компартії в різні часи та ізза різних причин. Та через три перші роки головна увага світа звернена була в сторону інтервенцій, від зовнішніх та внутрішніх фізичних сил очікувано розгрому пануючого комунізму. Однак всі спроби фізичних сил завели. А за кожною невдалою спробою повалення комуністичної влади, вона, здавалось, виходила сильнішою, суцільнішою і більш небезпечною. Бо справді. В час боротьби з ворогом, комуністична партія не могла і не сміла заводити якінебудь суперечки в своєму лоні. Інакше її не було б вже між живими пануючими.

Зникли отверті вороги, перестав світ думати про інтервенції, навпаки заговорено по всіх усядах про налагодження співпраці з совітами, про їх визнання. І якраз в той час комуністичною партією потрясло у внутрі. Бо, хоч щезли отверті вороги, а якщо й осталися, то без можливості боротьби з ними, то остався ще наймогутіший ворог комунізму, якого не знищити ні воєнним, ні залізом, ні мольбою, ні пропагандою. Ворог цей — життя

і природа людини. Можна життя нагинати на свій лад але поволи і в свій час. Можна людині накинати спосіб життя, можна людину приневолити до всього, але не надовго. Бо людина стійка до індивідуалізму, нею виплекана ідея бунту, революції.

Як ворогів видимих большевики всіх побивали, так в тому самому часі побивав їх найстрашніший їхній ворог — життя. Вороги скочувались в Чорне море, Тихий Океан, Балтик і Дністер, а в тому самому часі большевики капітулювали перед вимогами життя і скочувались рівнож в пропасть по одній стороні якої осталися вчинки, по другій теорія.

І ми були свідками того, як комуністи з дня на день віддалялися від своїх засад, переставали в практиці бути собою. Нова економічна політика заняла місце комуністичних експериментів і заразила буржуазними бакциями самихже провідників соціальної резолюції. Угнулась шия апостолів братерства народів перед „буржуазним предрасудком“ — націоналізмом.

Чим дальше, тим ставало трагічніше, аж дійшло до того, що: остало пролетарське правительство на сторожі буржуазного ладу. Комуністів примусило життя швидко перестати бути комуністами. І саме на

тому тлі виріс конфлікт в нутрі партії. Одні з комуністів, які репрезентують погляд центрального комітету погодилися з тим, що світа їм не перевернути і погодившись з вимогами життя стали дійсно сторожами старого ладу. Другі, може більше ідейні, а може лише більше чуттєві, бунтують проти призначення. Їм тяжко погодитися з дійсністю, з ролюю, яку химерна доля їм накінула. У них бунтується не розум, а серце. Тому то й опозиції доля не призначена відограти поважної ролі. Вона побідити не може. Бо псбіда опозиції булаби повторенням того, що „ми вже брали“ — воєнним комунізмом „чистокровним“. А життя в дану епоху скавало вже своє слово відносно комунізму: за скоро.

Останні події в компартії супроти того це не кріза в партії, але кріза партії як такої, кріза комунізму, як практичної ідеї в теперішній час.

Для Америки, Канади, Бразилії і прочих країв

передплата виносить 3 долари річно, які просимо пересилати на нашу адресу порученими листами. Спішіться, щоб не було задержки в висилці газети.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

Батько Махно.

(Сповідь).

(Докінчене).

Але найбільшим різиком була штука, яку ми плянували в купі зі Шпотою. Тут уже виправа йшла не на ворогів Махна, але на самого пановного Батька. На жаль вона не вдалася, хоч і Махно, здається, про неї нічого не знав, або вдавав що не знає. Одного дня притаскались під команду Бригади УСС. всі ранені і хорі Махнівці та просили, щоб їх віддати в шпиталь. Було їх біля трьох тисяч і ми мусіли їх особним поїздом відставити в заїдле.

Махно зі здоровими перебився тої самої ночі через Денікінців і пішов у степи Херсонщини „робити порядок“ з денікінськими магазинами.

Не повідомив навіть свого звязкового Шпота і він остав коло нас. Ходив блукав як сирота довгий

час, а потім теж кудись повіявся. Правдоподібно потюпав за Батьком.

Від тої хвилі ми з Батьком Махном не стрічались. Слухи ходили ще довго про його подвиги на Степовій Україні, а згодом і вони затихли — пропали. Імя Махна відбилося об наші вуха аж тоді, як він утік перед большевиками до Румунії, а звідтам до Польщі. Тут судив його суд за кривди, які він мав заподіяти Полякам, але... його увільнили, бо ще не знати, чи здається до чого небудь.

Увільнений Махно видав „ogędzie“ до польського народу, в яким назвав себе прихильником його і приятелем. Кажуть, що незадовго Батько має виїхати до Америки, де його запрошують американські анархісти.

Тепер ще кілька слів на закінчення про самого Батька Махна.

Махно безперечно дуже талановита людина, як організатор і вояк. Серед несприятливих обставин, потрапив він зорганізувати великий відділ і бути грізним для

всіх і вся. Махнівська воєнна тактика показала найліпшою в боях на широких просторах України. Австрійці та Німці не могли собі з ним ради дати. Директорію і большевиків бив. З Денікінцями виходив подібно доти, доки вони не стали його наслідувати. Доїхали йому кінця аж большевики, і то пізніше. Вони не розбили „армію“ Махна, але розложили її. Ватага розбрідася по домах, а Батько з гуртком вірних друзів утік за границю.

Хто і що був Махно?

Махно подавав себе за анархіста. Може бути. Але він був не тільки анархіст. Його „діяльність“ має тільки прикмет бандитизму, що тяжко йому заперечити титулу: бандит. А його „армія“, хоч яка цікава, не була нічим інчим тільки звичайнісінькою бандою.

Шкода тільки тої енергії народу, яку Махно витратив на дурно і шкода того талану, який йому дала химерна доля.

Боротьба за українські школи.

(Докінчене).

Проти того зорганізованого походу з боку польської влади і цілої польської суспільності без огляду на стани і політичні переконання — український народ поставив свою твердиню „Рідну Школу“ У. П. Т. у Львові.

Стан приватних шкіл „Рідної Школи“ У. П. Т. представлявся в 1922—1923 шк. р. ось як:

а) Всенародних шкіл „Рідної Школи“ У. П. Т. було 27 о 126 класах.

б) Учительських семінарій „Р. Ш.“ У. П. Т. було 6 і 4 семінарійні курси.

в) Гімназій „Р. Ш.“ У. П. Т. було 9 та 9 гімназійних курсів, з яких 3 були так великі і так добре улаштовані, що рівнялися дійсним гімназіям.

г) Промислових шкіл „Р. Ш.“ У. П. Т. у Львові 1 мужеська. З 1923/24 шк. р. отворено нову доповнюючу промислову жіночу школу у Львові та промислову школу гуцульських виробів („Гуцульське Мистецтво“) в Косові. Робляться заходи около отворення промислових шкіл в Копичинцях і Борщеві.

д) Захоронки. Досі „Рідна Школа“ У. П. Т. не мала змоги займатися дошкільним вихованням (фрєблівські огородці, діточі садки, діточі майдани, ясла і т. п.). Початок в цьому напрямі вже зроблено зі шк. роком 1923/24, а саме „Рідна Школа“ перебрала на себе оплату учительських сил у львівських захоронках і педагогічний нагляд над працею зайнятих там учительок. Є надія, що з часом акція ця поширяться також і на захоронки на провінції.

е) Крім того „Рідна Школа“ У. П. Т. удержувала у Львові і в краю кілька бурс.

Таким чином покладено основи під будівлю нашого рідного шкільництва у всіх майже напрямках нашого запотребування. Однак все це зроблене є лише каплею в морі, бо помімо всіх зусиль ми не зуміли досі зробити навіть одної соті частини цього, що є конечно відповідно до нинішніх потреб нації на тому полі, особливо ж на полі народнього і професійного шкільництва.

Наше громадянство мусить зводити боротьбу з тими польськими чинниками, які ведуть безоглядний наступ не лише на українське державне але й приватне шкільництво. Іменно Кураторія львівського шкільного округу (ЛШО.) зарядила, що

би всі приватні українські школи позаводили у себе написи, печатки, урдування, поділи годин та свідоцтва в польській мові. Приватним українським учительським семінаріям приказано не лише вести науку історії, географії та педагогіки в польській мові, але й, щоби ту науку вели учительські сили польської народности з поминенням українських іспитованих учительських сил. — Проти цих заряджень Кураторії ЛШО. внесла Головна Управа „Рідної Школи“ У. П. Т. спротив до міністерства. Проти цього протестували й родичі так через український соймовий клуб (волинських послів) як також внесено протест до Ліги Націй.

Та на цьому не кінець. Кураторія ЛШО. літами не полагоджує подань о заснування нових українських приватних шкіл, а коли де відчиниться таку школу, там поліція чи староство негайно її замикає. Зямається також такі наші приватні школи, які ще до війни або вже після війни мали формальний дозвіл і існували вже кілька літ.

Кураторія ЛШО. закрила слідуєчі народні приватні школи У. П. Т. — дві школи (4- і 5-класову) в Дрогобичі і школу 5-класову о 8 класах в Золочеві, а далі народні школи в Радехові, Бурштині, Забойках, Білім Камені, Заулях, Гавареучині, Заболотові, Козлові, Винниках, Судовій Вишні і других. Прив. учит. семінарії У. П. Т. закрито в Тернополі і Винниках. Гімназійні курси У. П. Т. закрито в Радехові, Луці і Грималові.

В мотивах подається переважно, що через існування нашої прив. школи У. П. Т. зменшується число дітей в державних школах, що учительські сили ворожо настроєні до польської держави, що в школі не слідно польського державного духа, а вкінці, що польські державні школи відком заспокоюють культурні потреби українського населення. Часом подають і інші менше важні мотиви. О скільки стійні ті мотиви нехай послужить факт, що

4 таких небезпечних учителів з прив. шкіл У. П. Т. в Дрогобичі прийато на службу до державних шкіл!

Замкнення наших приватних шкіл Поляки не осягають бажаного успіху. Думали таким чином побільшити число дітей польських державних шкіл а вишло навпаки. Н. пр. в Золочеві з причини малого числа дітей в польській державній народній школі маюся звільнити зі служби 5 тамошніх учителів. Звільнення то здержано до часу замкнення нашої прив. школи в Золочеві, бо Поляки мали надію, що в наслідок того всі українські діти перейдуть до польської школи. Сталося однак зовсім противно. Родичі Золочева і околиці збрані на вічу дня 19. грудня 1923 р. ухвалили одногласно не посилати своїх дітей до польської школи і візвати родичів тих небагатьох дітей, які ще ходять до польської школи, щоби негайно випісали їх відтам і записали до української приватної школи „Рідної Школи“ У. П. Т.

Наколиб міністерство не узгляднило рекурсу проти замкнення нашої прив. школи, то й тоді ніяким чином не посилати дітей до польської школи, лише науку вести збірними лекціями, які не підлягають ніякому законному обмеженню ані що до учительських осіб ані що до плянів науки. Як видимий знак протесту постановило громадянство Золочева й околиці в 1924 році вибудувати другий поверх в будинку української народньої школи ім. Шашкевича У. П. Т. в Золочеві.

Таким чином наступ на наше приватне шкільництво з боку польської влади і польської суспільности викликає природну відпорність зі сторони українського громадянства. Безперечно має ріяльна піддержка „Рідної Школи“ — це найголосніший і найсильніший протест проти ворожих затіїв. Не сумніваємося, що цей протест обявиться обильними жертвами в часі коляди на „Рідну Школу“. Між українським народом не сміє бути ні одної одиниці, яка на Різдво не зложила б відповідної жертви на „Рідну Школу“! Бо „яка школа — такий народ!“

I. Г.

Заграничний капітал в Росії.

Представник російського комісаріату вишньої торгівлі у Лондоні Літвінов подав трохи даних про участь заграничного капіталу в російських підприємствах. Досі совітська влада дала у 800 случаях дозвіл на таку участь. Найбільше з цього скористали Німці, а найбіль-

шу концесію має німецьке товариство „Молот“, на чолі якого стоїть бувший німецький канцлер Вірт. Далше йде фірма Круппа, яка має дозвіл обробити 25.000 десятин і вложила в цей інтерес 40.000 фунтів штерлінгів. Після Німців йдуть Англіїці, які мають багато

фірм, що ще перед війною працювали в Росії. Французи внесли 80 подань о концесії, але не одержали ні одної.

Заграничні капіталісти задумують заложити акційне товариство

для добування і оброблювання нафти в Росії з величезним капіталом 50 мільйонів фунтів штерлінгів. Ця спілка дасть за концесією совітському урядові позичку 40 мільйонів фунтів.

Посол Грінбавм каже:

„Через розв'язання союму ще більше ускладнилась би ситуація, бо теперішні партії не далиб собі з нею ради. Ключи національних меншостей, особливо українські вишлиб з виборів значно скріплені... Доки не має поважних проєктів зміни виборчої ординації, доки не має згоди всіх або поважної частини польських партій, доти про розв'язання союму й думати неможна“.

„А вона все таки крутиться...“

Коли противники Галілея грозили йому карами за те, що він посміє твердити, що не сонце крутиться навколо землі, але навпаки земля крутиться навколо сонця. — тоді на всі їх представлення і погрози Галілей відповідав коротко: „А вона всеж таки крутиться!“

розмові з представником жидівської „Chwili“ заявив:

„В супереч всяким змаганням т. зв. „мсьшосці народових“ Польшею правитиме неподільно польський народ. Бо він переживас епоху експанзії багато сильнішої від експанзії білоруської чи русінської“.

Сказано ясно.

Танець.

Польська марка гуляє божевільним танком всякого рода підвижок, з яких важнішими є:

Від Нового Року платимо за 100 кг. мішок соли — що до кінця 1923 р. коштував не цілих 6 мільйонів — 15 мільйонів мп.

Від 14—21. ц. м. піднесено курс тютюневого франка на 1,910,000 мп., а через те подорожів тютюн о яких 60 прц.

З важністю від 16. до кінця ц. м. курс залізничного франка усталено на 1,900,000 мп., а тимсамим залізничні подорожі з цим днем о 55 прц.

Це саме треба сказати і про поштові оплати. На другу половину січня усталено слідуєчі оплати: звичайний лист 200,000 мп., картка 120,000, друки до 50 гр. 60,000 мп., до 100 гр. 100,000 мп. Товарові пробки до 250 гр. 200,000 мп., до

500 гр. 400,000 мп. Пачки до 1 кг. 600,000 мп., до 5 кг. 1 мільйон, до 10 кг. 1,900,000 мп. а до 15 кг. 2,900,000 мп. За поручення листа окремо 400,000 мп., за експресовий 800,000 мп., заграничні листи до Чехословаччини, Румунії, Угорщини і Австрії 450,000, до інших країв 600,000 мп., картка 450,000 мп.

З тими підвижками Польська Красва Каса Позичкова обдарувала нас з днем 10 ц. м. 50-ти мільйоновими банкнотами, а через тиждень одержимо мабуть і 100-мільйонові банкноти.

Ширіть „Новий Час“!

Габські, Він у бузший міністер від освіти.

По той бік греблі.

Церковна справа.

(Оригінальна допись.)

Одним із найприкріших природних ворогів большевизму — це церква. Де має вплив церква, там не має доступу комуністична пропаганда. Тому то з усією форсою кинулись большевики нищити вплив церкви на громадянство. В першу чергу вони відділили церкву від держави. За царських часів церква була головною основою царського режиму найбільш відданою силою царатови, а в відношенню до українства чинником денационалізації. Церква за царату не була особою, але слугою всього, що нам було вороже. Тому то й гибель старої церкви українство прийняло з облегченням.

Із створенням української держави почалась праця над перетворенням церкви в чинник користний для української нації. Почалась українізація церкви. Видвигнено клич автокефалії і в самих таки початках революції українських часів духовенства, відділилася від московського патріархату та проголосила українську автокефальну церкву з центром в Києві. Для української справи це був великий успіх.

Большевики прийшовши на Україну застали таким чином дві церкви: стару московську сильну традицією і чисельністю та нову українську в тому часі ще слабеньку, бо

шойно в початках. І одна і друга була їм ворогом. Обі були б вони раді покласти в труну і заспінати над ними гимн побіди. Та самі вони знали, що скоро таке не вдасться і тому почали вести церковну політику того рода, щоби церкву в очах громадянства здискредитувати, осмішити. Істнування української церкви побіч старої вони задумали використати для своїх цілей „Пустити церкву на церкву” і деспроводити до отвертої боротьби між прихильниками одної і другої. Таку тактику обібрали большевики і на кожному кроці переводили це в діло. Началась боротьба між церквами. Попи виганяли один другого з церкви, тягались за коси, а віруючі гляділи на це чудовище і в їх очах церква втратила повагу. Здавалося, большевики віднесли повний успіх, церква переставала бути небезпечним ворогом.

Боротьба в церкві розгорілась на добре і побідно вийшла українська автокефальна церква. Вона

відсунула стару змиршавілу московську церкву у тінь і завяла її місце. На тім церковна справа лише скористала. Але головне те, що зискало на цьому українство. Бо церква стала одним із заборол української національної ідеї.

Большевики гляділи на зріст значіння автокефальної церкви з негодованням. Щоби протиділати її впливам, большевики впади на оригінальний помисл. Створили сею т. зв. живу церкву. Відкомандували своїх людей в пови і тим способом хочуть ввести повне замішання в ряди віруючих. Жива церква довол поширена. Вона тішиться допомогою держави і тому її легко приходить розвиватися. Та крім верхів не має вона прихильників між віруючими. Найсильнішою все таки є українська автокефальна церква і в цьому запорука, що церква на Україні не стане більше ворожим чинником для української справи.

Воно почалося в сам день латинського Нового Року. Цього дня обдарувала нас вальоризація всякого рода золотими франками.

І так: залізницею їздимо за залізничного золотого франка, що змінється два рази в місяць а то 1. і 15-го; папіроски куримо за тю-

І. Г.

Мій Йордан на Сибірі.

(Оповідання полоненого).

Хочете, щоби Вам розказати, як мені жилося на Сибірі в часі мого полону та розповісти як живе населення Сибіру? Добре! Але це зроблю другим разом, бо то довга, хоча дуже цікава історія. Тепер розкажу Вам мою пригоду в Сибірі на самий Йордан.

Велику частину австрійських полонених розміщено в томбольській губернії. В малих двох деревнях (мале сільце „без допа“) тугулимської волости розміщено понад 500 полонених. З початку місцеве населення (виключно Москвичі) з упередженням та недовіром відносилося до „Австрійців“, але з часом привикло до того ріжномовного зборища людей в австрійських одностроях, які в уяві тубільців становили певну органічну нерозривну цілість.

Мене, як старшину прислав уездний військний начальник з Тюжена до одної з тих двох деревень а саме до Ошкокової деревні на команданта полонених. Мені військний начальник чомусь особливо довіряв і наділив мене такими повноваженнями, що я — хоч сам полонений мав більше права та ексекутиви, чим в Австрії.

Вибрався я санками по ріці і за дві доби доїхав до своєї деревні. А треба знати, що на Сибірі в зимі комунікація відбувається майже виключно по замерзлим ріках. Ними перевозиться в тому часі найбільші тягарі, які в інчу пору годі перевезти ізза дуже поганих сибірських доріг.

Коли я їхав до Ошкокової деревні, то сподівався, що застану якісь колиби або низенькі снігом привалені хати з маленькими віконцями і т. п. І цей уявлений мною образ не дуже то приманчиво ділав на мене. Одначе на превелике моє здивування побачив, що деревня складалася з самих гарно збудованих великих домів. Богатші ха-

зяїни мали і по 5 кімнат, а найбідніший мав 2 кімнати (кухню і світлицю). Всюди обовязково підлога застелена коверцями власної роботи, вікна великі світлі, подвійні а такі чисті немов би не було шиб в рамах. На мій запит, чому вікна не замерзають пояснили мені, що вікна так щільно осмотрені, що пара ніяким чином не може дістатися до середини. Коли вікна добре не пристають, недобре обліплені і пара дістанеться до середини, то вже так мороз замурує шиб, що до літа сидиш мов у тюрмі. Свіжий воздух пускають затичкою в стіні біля вікна.

Я одержав прегарну тепленьку квартиру. Мій хазяїн був багатий чоловік. В моїй кімнаті, як і взагалі всюди було багато цвітів, на землі коверці, ліжко з бальдахімом встелене — як то кажуть — „аж під стелю“, на підлозі мягенькі коверці — одним словом і чисто і гарно і вигідно, начеб не на Сибірі.

До вечера вже ціла деревня знала, що приїхав до Ефімова Ефімовича (так звався мій хазяїн) ав-

туневого франка, що має змінити свою вартість що тижня і то звичайно в п'ятницю вечором на жидівський „шабас“: податки платимо податковим золотим франком, який що дня пнеться щораз то більше в гору; листи знова висилаємо у Внутрі краю на основі усталюваного що два тижні курсу поштового а заграничні листи на основі податкового золотого франка. Крім цього є у нас пересічні курси цього франка окремо для I-го і II-го півріччя 1923 р.; є курси цієї валюти для обчислювання належностей спадкових і від даровизи; інші курси цього франка є встановлені для влат податку маскового а інші для прочих податків. Є вкінці золоті польські рівні швайцарським франкам тзв. франки „облічєньові“.

Просто найшла на нас недуга і пошесть золотих франків а з цією недугою береться божевілля кожного, який пробує шукати зрозуміння

Та даремні зусилля. Безліч всяких франків і їх курсів, безліч всяких державних данин та неясних нових податків, ще більше всяких податкових собі суперечних розпорядків витворює хаос і замішанне, в якому ніяк визнатися не тільки звичайному громадянину але й найкращому польському скарбовому урядникови.

Населенне, на плечі якого впав тягар цієї польської вальоризації знає тільки одно, що його уряд нищить свою власну польську марку, за-

ступаючи її всякими золотими франками а рівночасно заборонює своїм громадянам тримати ці франки та згалом тверду валюту та переводити в ній умови. Та життя стоїть вище всяких того рода заборон державної влади. Не зважаючи на ці заборони і великі доволі грошеві кари голодуючий загаль населення покидає теж польську марку, закупаючи за неї чужу тверду валюту, щоби охоронити себе в цей спосіб від наслідків польської вальоризації. Мимо всяких заборон вже тепер переводяться за примі-

ром держави всякі приватні умови в доларах та в інчій твердій валюті.

Ім треба подбати, щоби польська вальоризація завдала їм як найменчу шкоду а тому треба їм пристосовувати ціни на свої продукти в залежності від цього, що самі бачуть, що діється кругом них і як ратуються перед цією вальоризацією мійські торговщики. Інакше не можна буде їм оборонитися.

Забороняють колядувати на „Рідну Школу“!

Дня 10. І. ц. р. ввела до помешкання Антона і Тимка Паславських, організаторів коляди на „Рідну Школу“ в Станиславщизку повіт Перемишль, паньствова поліція з Пикулич з допитами, хто робив збірку, кілька зібрано, де відіслано гроші і чи вони мають позволенне від політичної влади колядувати, бо „rozchodzi się o to, żeby nie robić zbiórkę na cele antypaństwowe“. (!)

Як відомо, всі три восвідства дали дозвіл на збиранне коляди в користь „Рідної Школи“. Та це видно до хрину панам поліцаям.

З різних сіл приходять відомости про ревізії і конфіскату грошей з коляди. Не існує тут ніяке право. Кождий робить, що хоче. І ми мусимо до того застосуватися. Заколядовані гроші сейчас висилати до „Рідної Школи“, а поліцаям показуйте дулю.

Гієни виють...

Хто перечитав уважно відозву в справі коляди на „Рідну Школу“ поміщену в святочному числі „Но-

вого Часу“, тому відразу впав в вічі дуже релігійний тон тої відозви, яка подекуди набирає ха-

стрийський старшина, який обійме команду над місцевими полоненими. А на другий день то двері не замикалися від відвідуючих. Вже то хазяйка мало що мітлою не гонила, — нічого не допомгло. Кождий хазяїн почував своїм обовязком доконче „зложити візиту“, попити чаю і запросити мене до себе.

— Чи йти мені до них? — питаю свого хазяїна.

— Обовязково! — відповідає, — а то загнувалисьби на смерть.

Кілька днів тривала моя мандрівка по деревні з ревізитами, але всеж таки остаточно я справився з тим ділом. А треба було знати, що то дійсно не було так легко. В кождому домі так обідався і обвивався, що на силу приплентувався домів. Та в тому часі, коли в Австрії на силу живилися ріпою та гнилою капустою а хліба кукурудзяного з трачиннем можна було дістати лише на картки — таке „бідуванне“ як мене найшло на Сибірі, можна було витримати...

На мої руки приходила від воїнського начальника виплата для

моїх полонених. Післанець з Тюмена привозив мішочок гроший, а це робило величезне вражінне на місцеве населенне, яке дуже рідко бачило більші гроші.

— Хто ці гроші посилає вашим полоненим? — питають мене.

— Австрійський цісар! — відповідаю.

— О, хорошій то государ ваш австрійський цісар, — кажуть з повною пошаною.

Саме перед Йорданом заповіли мені, що приїде до мене „хороший піп“ по ділу. І дійсно приїхав той піп з третього села. Високий, плечистий, патлатий а рудий-рудий аж горить.

Посідали ми до чаю і слово по слові я довідався від нього таке: Він чув, що в мене багато гроший і хотів мене затягнути до якогось лісного інтересу. Я витолкував йому, що це неможливо, бо гроші не мої. Правду сказавши я мав і своїх троха заощаджених гроший, але не хотів вязатися ніякими інтересами, бо не думав оставати на віки в Сибірі.

Після чаю пішла водка а далі закуска і пиво. (Пиво там варуть чи не в кождій хаті. І досить воно добре!) Розохотився мій піп і давай боротися. Не слабкий і я, але як побачив, що рука у него як лаба у медведя а нога як у слоня, коли зміркував, що не зможу його навіть обіймити, не міг я рішитися на таке змаганне.

— Ви Австріяки то полова? — насмівається підпитий піп. — Ану найдіть ви такого, щоби зімною потримався!

Я нагадав собі, що між полоненими є кремезний хлопака кухар. Це Українець родом десь з під Чорткова. Нагадав собі, що він одного разу двома пальцями підніс повну бочку пива і поставив на стіл. Як той не дасть Москалеви ради, то не дасть ніхто.

— Добре! — кажу. — Найду такого що тебе кине як солону на землю. (Бо там за десятим словом, а особливо при чарці один одному інакше не каже лише „ти“!

— Що? Мене Австріяк мав би

рактору молитви. Говориться в ній між інчим, що Ісуса Христа, його учеників і визнаєвців мучили та переслідували, одначе вкінці Правда побідила над хвилевими переможами.

І цей чисто релігійний зворот дав притоку україножерному „Slow y Polsk-ому” (ч. 4) до написання доносу на „Українське Педагогічне Товариство”, Ексц. Митрополита, бувш. президента суду п. радн. Каратницького і других які підписали ту спільну відозву до українського Народу.

Донос носить заголовок: „злочинна відозва в справі Рідної Школи” а закидуються їй знамена злочину забурення публичного спокою з § 65. карного закону, бо вона поширює ненависть до „польського панства” згадуючи про хвилевих переможців.

Ми навіть не застановлялисьби довше над божевільними провокаторами, бож пряме зіставлення фактів доказує, що зі „Slow a Polsk-ого” „свиня сама мішок дре тай ще квичить.” Хочемо лише звернути увагу на отсі моменти а саме: 1) Навіть безмежна злоба збожеволілого провокатора не охоронила від тривалого його внутрішнього непокою, який проти його волі переслідує його на кожному кроці,

2) Своім виттем хотів провокатор накликати поліцію і адміні-

кинути на землю? Ще такий не вродився!

— О заклад! — кажу я. — Хазяїн! Що коштує та бочка пива?

— Три рубля! — каже Ефімов Ефімович. (А за три рублі можна було коня купити.)

— Добре! — Витягнув я три рублі і дав „за руки”. Витягнув піп своїх „три рубля” і дав „за руки”.

Стало на тім: Як побідить мій кухар, то пиво платить піп і ми всі пемо; а побідить піп, то мої гроші пропали і ми всі масмо розпити ту бочівку пива.

Боротися мають на самий Йордан.

Мій піп не їде вже до свого села на Йордан, а лишається в нашій деревні.

Я скочив до нашої кухні і прикликав кухара до себе.

— Василю! — кажу. — Видиш того попа з рудою бородою?

— Виджу!

— Я знаю, що ти крепкий хлопець. Але добре йому придивися, чи зможеш його взяти... Дивися, аби тебе не потурбував цей вели-

(Правдиве).

страцію, і всю бюрократію та всі польські державні і недержавні установи на „Рідну Школу” і приватне українське шкільництво, щоби знищити ту найсильнішу нашу національну твердиню.

Але ніяка сила нас не переможе!

кан. Краще не берися, як не зможеш дати ради.

— Зможу!

— Як тріпнеш його до землі, то дістанеш від мене десять рублів.

На самий йордан пополудни на вулиці розгорнули і промели сніг. Народу зібралося тьма-тьменна, місцеві Москалі, Московки і полонені Австріяки. Зробили величезне коло. Я і мій господар, Ефімов Ефімович, судії.

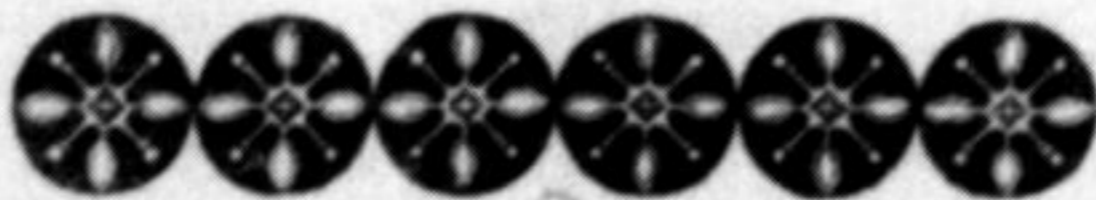
На середину виступають піп в довгій рясі і мій кухар. Піп скинув рясу і закотив рукави. Мій кухар також скинув „мантлю”, скинув блюзу і собі закотив рукави. У одного і другого мязи як виляті зі спіжу. Всі відчувають, що боротьба буде тяжка і побіда нелегка.

Противники міряють себе очима і чекають лише на знак, щоби кинутися на себе.

(Докінчення буде.)

Як то господарують нашими лісами?

Права рука звісного польського гешефтьяра і посла Бриля інженір Павловскі оснував в р. 1919 лісову спілку „Заграда”. Маючи звязки з великими панамі з Варшави заключив він відтак іменем цієї спілки з польською державою умову на вирубанне і державних лісів в околицях Хирівщини, Добромиля, Устрик і Лютовиск. За зложення польському скарбови 2 мил. мц. згадана спілка, на чолі якої станув інженір і польський посол Павловскі, одержала право вирубати і вивезти що року 100.000 кубічних метрів дерева, при чому умову що списано на протяг 10 літ. І треба признати, що Спілка не дармує. Від 4-ох з горою літ гуде в тих лісах сокира і пила, днем і ночью, в будень і свято ідуть великі транспорти нашого дерева в Німеччину, Францію і Англію. Від чотирох літ йде безпереривно рабівнича господарка найбільшого нашого добра а після умови має вона продовжуватися ще 6 літ. Чим вона закінчиться? Нічим інчим, як тільки тим, що наші ліси шезнуть, всякі польські спілки і їх спільники добре обловляться, а селянина позбавлять зовсім дерева. І так діється скрізь.

Огляд світових подій.

Німеччина

вже зовсім зійшла з войовничого тону і розпочала переговори з Францією та Бельгією. На письмо, яке німецький уряд вислав до тих держав, вже прийшла відповідь. Таким чином розмови між Німеччиною а Францією і Бельгією будуть вестися даліше. Німецькі газети вважають, що може прийти

до порозуміння лише тоді, як за Німеччиною останеться повна суверенність земель зайнятих тепер французькими і бельгійськими військами.

Рівночасно з тим веде наради комісія знавців та розглядає, чи Німеччина є в змозі сплатити відшкодування.

Франція

тимчасом має клопіт з своїм франком. Колись ще заки Франція обсадила німецькі землі — франк то була добра валюта. Один доляр коштував тоді 10 франків. А тепер треба заплатити за доляра 25 франків. Франція ніби побідила, а чине в пропасть за другими. Чому? Одною із головних причин спадку французького франка це та, що бідний франк скомпанувався з такими непотрібами як лей і польська

марка. Вони летять в долину і франка за собою тягнуть. От ухвалили Польщі позичку в сумі 400 мільонів франків. Франк о тільки значить збіднів, а польська марка якось нічо не збогатилася. Чомусь зле в Франції. І люди нічого не вартують, бо чимраз менше дітий родиться і гроші до нічого і до союзників не має якось щастя. У Французів, кажуть, є хоч розум, а у її союзників навіть того нема.

Польща

переживає тепер сензацію. Викрили у Варшаві великий заговор польських фашистів. Та організація називається П.П.П. Але то не є, як би хто думав „Партія Потшебуйонних пенендзи“, але „Поготове патріотуф польських“. Отже та органі-

зація хотіла перевернути сойм та правительство і запанувати самій. Та нехотячи тих добродіїв „накрили“ і деяких замкнули в кримінал. От до чого дійшло. Направду світ кінчиться, як Патріотуф замикають до Іванової хати.

В Англії

король нарешті відчитав троннову мову (напевно не він її писав,

а його міністри) але нічого нового в ній не сказав. Бо він мусить так

говорити, щоби всі з того були вдоволені. По його промові розійшлися чутки, що вже не Мек Донелд буде прем'єром, а старий політик лорд Грен.

Конференція Малої Антанти

скінчилася і не всі задоволені. Газети пишуть, що Бенешови не вдалося накрутити Румунії і Югославії на своє копито. Як відомо, Чехія заключила союз з Францією. На таке саме лайдацтво хотів намовити Бенеш і Югославію. Та та не захолила. І місто з Францією переговорює з Італією та примилуєсь до Англії.

В Японії

тимчасом земля знов перетряслася і стрясла в Йокогамі, великім портовім місті цілих 600 домів. Поїзд, що був в руху наслідком землетрясення перевернувся в ріку, а 6 інших поїздів вилетіло з шин. Жерта в людях ще не обчислено.

Податкові речинці.

До дня 31. січня ц. р. зробити письмненне зізнання до маєткового податку, а до дня 1. лютого ц. р. зізнання до промислового податку за друге півріччє 1923 р.

МИХ. ВОЗНЯК.

Чужинець про Україну на передодні Хмельниччини.

(Продовженне).

Селянське чистилище на Україні.

„Селяни там незвичайно бідні, бо вони приневолені працювати в користь дідича три дні на тиждєць зі своїми кінями й давати йому відповідно до скількості одержаної від нього землі багато мір хліба, багато каплунів, кур, гусий і курчат на Великдень, Зелені Свята й Різдво; крім того вони обовязані возити двома для дідича й відбувати велику силу інших форм панщини, яких по справедливості не обовязані булиб виповняти; також десятини від баранів, поросят, меду, всіх плодів і третього бика що три роки. Словом — вони приневолені віддавати свому панові все, що йому заманеться зажадати; тому не диво, що ці нещасливі, закріпощені серед таких умов, ніколи не можуть нічого заощадити. Та це ще менше

важне від того, що їх дідичі користуються безмежною владою не тільки над маєтком, але й над життям своїх підданих; ось які великі привилеї польської шляхти, що живе словом як у раю, коли селяни перебувають неначе в чистилищі. Тому, коли притрапиться цим нещасливцям попасти в кріпацьку залежність від злого пана, їх положенне буває гірше від положення каторжників на галерах. Така неволя є головною причиною численних утеч; ті, котрі відважніші з селян, утікають на Запороже, яке становить захист для козаків на Дніпрі; пробувши там якийсь час і взявши участь в однім морськім поході, вони признаються членами запорозької громади. Такі втечі збільшують постійно склад Запорозького війська, що дуже наглядно доказує і теперішнє повстанне, бо після поразки Поляків козаки піднялися в числі 200.000 згорою, видержали цілу кампаню й заволділи краєм на просторі більше ніж 120 миль у довжину й 60 в ширину.

Ми забули згадати, що звичайне зайняття козаків у мирнім часі становлять лови й рибальство“.

Українські обичаї й Боплянова уява.

Коли в характеристиці Українців подав Боплян багато вірно підміченого, коли він здобувся на реальний малюнок селянського чистилища на Україні, то згадуючи про деякі українські обичаї, він змішав українську дійсність із власною уявою. І так буцім то побачив на Україні, що „в протилежність загально прийнятим у всіх народів обичаям тут дівчата самі залицяються до молодих людей, котрі подобаються їм, і наслідком заобону, поширеного в краю та свято зберіганого населеннем, вони сливе ніколи не дізнають невдачі й можуть більше бути переконані в успіху ніж мушина, як що деколи ініціатива сватання виходить від нього“. Далі ось що оповідає Боплян: „Закохана дівчина приходить у хату батьків милого в такім часі, коли думає застати вкупі

Три і пів року серед вічних ледів.

Недавно вернув з виправи до північного бігуна норвежський подорожник Леден. Тому чотири роки поплив він з невеличкою дружиною кораблем на північ, щоб досліджувати незнані снігові пустарі. Відважного подорожника стрінуло нещасте. З приходом сильніших морозів, його корабель застряг між ледами і станув на місці. Треба було погодитися з долею. Подорожник мусів висісти з корабля і перенестися на сушу, бо налір криг міг кожної хвилини сторицхити корабель, як лущину з оріха.

Серед глибоких снігів поставили собі розбитки хату з ледових плит і в ній замешкали. Щоби прожити, мусіли полювати на північних звірів та ловити рибу. В тім були їм дуже помічні Ескімоси, мешканці далекої півночі. Їх прихильність зеднав собі Леден різними подарунками з річій, які перевіз із корабля. Ескімоси заприятималися з Європейцями і помагали їм у ловах та вчили своїх ловецьких штучок.

Подорожник мав нагоду добре приглянутися життю-буттю цього напів дикого народу. Був на їхніх весіллях, поминках, хрестинах і тим подібних торжествах. Їм багато позаписував ескімоських пісень, які вони співають при кожній нагоді. Пісні Ескімосів довгі та монотонні, як і їх вітчизна. По вдачі Ескімоси дуже відважні, веселі і мало вимагаючі. На маленьких човниках їздять по морю і полюють на риби та морські звірята. Особливо з великою відвагою вдаються в бій з морськими псами, страшними потворами, що ранені або подразнені кидаються на свого ворога. Але Ескімос так зручно кермує лодкою, що звірюка не може його допасти.

Леден перебувши три і пів року між Ескімосами, зазнавши чимало лиха і ріжних пригод, вернув тепер назад до Європи. Його записки і спостереження багато причиняться до ліпшого пізнання підбігових країн і їх жителів — Ескімосів.

Це можна би зробити, але нема кому. Просилиб ми о. Бахталовського, місцевого пароха, щоби також дав нам поміч в нашій роботі. Во священник маючи великий вплив на громадянство мігби багато помочи. Отже до роботи! В гурті сила! Шкідників і недбалюхів оминати, вибрати людину охочих до праці. Сусід наш не спить, а йде з великим розмахом. Тому мусимо стояти твердо і нехилитися.

Місцевий.

З Дрогобицької калабані. Повіт. Кооперативи не буде. Майже від 2 літ ожидало громадянство Дрогобича і повіта впровадження в рух формально заснованої Повіт. Кооперативи. Ріжні чутки, через увесь той час, ходили по місті про якісь спори між небагатьма „практичними“ амбітниками, хто має стати директором Кооперативи. Результат їх такий, що до нині Кооперативи нема і не буде, бо, як дізнаємося, льокалс в Нар. Домі, призначений від самого початку формального заснування Кооперативи для неї, рішенням Надзірної Ради Нар. Дому, винаймлено оной за доларя оной приватній торг. фірмі зі Львова... Нема місця на кооперативу, нема де помістити укр. приватних шкіл, і через те їм грозить замкнення, а 4 великі кімнати винаймається приватній фірмі. Надзирна Рада Нар. Дому, забула мабуть, яке було рішення Загальних Зборів Нар. Дому, висловлене в червні 1923 р. і запропоковане.

Суспільність тутешня і так вже доведена „батьками“ на роздорожа, новий „плянний, на дальшу мету закросний політичний гест“: „не будете мати Кооперативи“.

Не місце тут розводитися над вагою кооператив, але місце тут спитатися: Чи Надзирна Рада Нар. Дому винаймаючи льокал кооперативи застановилася добре над вагою сього кроку, і над наслідками, і на кого спадає відповідальність за се, що остаточно по двох літах тягання і „дипломатичного удавання“ — Повіт. Кооперативи нема і не буде?

С.

ДОПИСИ,

Хоростків п. Гусятин. Просвітне життя було у нас цілком занедбане. Тепер воно починається пробуджувати від коли вибрано в нас у Читальні новий Виділ з молодих людей, починаються знов сходити люди до Читальні. Запреномеровано 2 газети „Новий Час“ і „Свободу“. Бібліотеку знов урухомлено. Люди позичають книжки дуже радо. Переведено збірку в збіжу на „Рідну Школу“, але зібрано тільки з частини села, бо деякі, що були призначені для збірки знеохотилися і не збирали. Зібрано тільки 45 кг. збіжжя. На свята вибрано молодих хлопців колядувати на „Укр. Інвалідів“ і на „Просвіту“. Заколядовано 30,000.000 мп. Але мали вони неприємність від кількох темних людей а то: Потюк Федь вилаяв їх цюганими словами і ще хотів їх коромислом вибити

так само Сула Пилип, Горончак Іван, Матвій Юрко, Ворончак Дмитрів. Вони кричали, що це збірка на якихсь неробів. Та може й вони колись прийдуть до розуму.

Бракує в нас власної театральної салі. Молодіж має дуже велику охоту заложити знов аматорський кружок. Поляки „Сокола“ наймити не хотять за жадні гроші, бо не хотять щоби наш народ рухався. Тов-о „Своя Сила“ винаймила театральну салю столярюві жидови на склад дощок, і не мож його відтам вигнати. Але думаю, що еслиби Управа була дбаливіша, то моглаби дібрати спосіб його усунути. Та Управа видно цього не відчуває. Булоби добре також, щоби дістали якогось фахового чоловіка, котрийби добре повів кооперативне діло і трохи розметелив місцеве населення. Булоби теж дуже гарно, якби у нас була своя школа.

батька, матір і свого милого; входячи в кімнату, вона говорить „Помагайбі“, що становить звичайний привіт при вході в хату; потім сідає та звертається до того, хто зранив її серце, з такими словами: „Іване, Хведоре, Дмитре, Війткр, Микито й т. п. (словом позиває його одним із вище наведених імен, що найбільше загально вживаються), я запримітила в твоім лиці добродушність, яка перекоує мене в тім, що ти здатний гарно кермувати своєю жінкою й кохати її, а твої добрі прикмети дають мені привід сподіватися, що ти будеш добрим господарем; все це спонукує мене звернутися до тебе з покірною просьбою узяти мене за жінку“. І далі оповідає Боплян, як дівчина в разі відмови або відмітки не хоче опустити хати, поки батьки молодця не переконають сина зглянутися на дівчину або сам син не попросить батьків згодитися на їх вінчанне. Тут зазначає Боплян, що й публична опівія й духовенство ставало по боці дівчини, очевидно доказ, що ціла історія, яку опові-

Боплян, це окремий випадок, де молодець, винуватий перед дівчиною, не хотів додержати своєї обіцянки, яку дав перед нею.

Так буцім то відбувалося женихане між рівними собі що до становища й мастку Переходячи до форми сватання між людьми ріжних станів, оповів Боплян таке: „Згідно з селянськими обичаями цього краю в неділі та святкові дні сходяться всі селяни в побіднім часі до коршми з жінками й дітьми, де проводять решту дня, випиваючи один із одним; але пють тільки старші мужчини й жінки, а молодь забавляється танцями при звуках дуди. Звичайно є там присутній місцевий дідич із родиною, любуючися танцями; але найчастіше він збирає молодь перед своїм двором і тоді вже й сам із жінкою й дітьми бере участь у танцях так, що пани й селяни змішуються в один кружок. Треба запримітити, що більшість сіл на Поділлі й у Київщині оточені густими лісами на просторі не менше пів милі; там стрічаються закутки, куди селяни втікають у літнім часі в разі

тривоги при татарських набігах. Хоча селяни підчинені дідичам сливе як невільники, все таки вони від давніх часів користуються правом і привилеєм поривати, як удасться, в часі танців шляхотську дівчину, навіть колиб це була донька їх пана. При тім вимагається дуже багато моторности та спритности; колиж півчанне не вдасться, загинуть молоді люди неминуча. Для цього потрібно, щоб хапун в-пів сховати в сусіднім л-сі й передержати там протягом доби, не будучи відкритим, без огляду на пошукування й погоню; в таких разі провина йому пробачується. Коли півчана дівчина годиться на весілля з ним, він не може відмовитися від неї під страхом кари смерті й тоді він звиняється від усякої відповідальности за свою провину. Колиж його піймають протягом доби, йому зараз же відітнуть голову без усякого суду. Протягом сімнацятьох літ, які я провів у цім краю, я ні разу не чув про таку подію“ — зазначив Боплян при цім оповіданню, змішавши в нім дійсність із змістом давньої казки або легенди.

Про галапасів та їх небезпеку для людини й звірят.

3. Галапаси, як ношки зароді пошестий й їді.

Найбільша однаке небезпека від галапасів загрожує жителюви через те, що можуть вони посередничити в поширюванні пошестий й затроювати тіло їдями. Сьогодні відомий добре спосіб поширення хоріб тропікальних, а передусім фебри (пропасниці малярії) Неодин пізнав її погубні наслідки на „власній шкірі” на італійському або альбанському фронті.

Носчиками зароді цієї хороби є комарі що виколуються на багнах та мочарах й відси принагідно випадають хмарою на людину і звіря для прохарчовання їх кровю. Наколують хорих і здорових, вщиплюють шим останнім зарідь, що розвивається в крові й десятикрате опята навідженних хоробою. Політним носчиком пошестий є вляється кліщ (кровава сеч у худоби), вош (пятнистий тиф), блошиця (скутень сифілісу у людей), муха Tse-tse в Африці що переносить зарідь злобної недохровності у худоби. Муха жінська є носчиком карбункулу, який старається зашіпити навіть ветеринарним лікарям, занятим в палкі дні в гребелищах секцію падла. В місци вколу являється небезпечна чорна короста, як зачаток зараження карбункулом. Мухи, як принагідні галапаси, переносять в далекі сторони чуму рогатої худоби, червінку безрог. пошести дробу, прищипю (пошесть ріжно ратичну) а у людини чуму, поворотний тиф, дифтерит на дітній з хворих голубів, то-що.

При цьому всі без винятку галапаси, засяно: воші, блошиці, комарі дальше галапаси внутрішні, як врешті, дрібнотвори пошестні (бактерії), заключають в собі питому, для живителя вбивчу їд. Weiland і Walker Hall витягнули з тіла глист (перший) і щіпаків (другий) суть, припиняючу травельне, діланне жолудкового і кишочного соку й назвали її протизачином. Пригодним призначенням її є — як легко здогадатися — безпека галапасів перед стравленням їх у нутрі самим жителем.

Blachard, v. Lin-tow, Perzoncio и Taiquist одержали з тіла галапасів дійсні отруї (токсими), нагадуючі діланнем їд комарів, вошей й блошиць, по вколі, яких, як відомо, лишзються свербячі тверді гудзи білої краски. Діланне їх є розпускаюче кров (гемолітичне).

Таких отруї видобуто з пявок та мотилів (Bozzoni, Weinberg) й комарів (Bruck 1911).

Чим пояснити доцільність цього розпускаючого кров (гемолітичного) ділання?

Можливо, що потрібне воно до припинення убивчого ділання сироваті кровної (гляди цонище: Протитіла — Anti-korper) на галапасів внутрішних, або зготовлення крові справнійшою. І як загадочною не видавалася б нам присутність устрою тіла галапасів цих ідей, — то певне що не потрібні вони їм, як оруде в боротьбі з жителюви, з яких припасів годні вони і без того доволі багато черпати. Їлі служать їм захороною перед наступом з боку цих останніх.

Також і кал (помети) галапасів в тілі не є без відомого впливу на здоровле живителя. Ділання цих всіх отруй в раз пояснює нам ріжноманітність, явищ при хоробах й оправдує трудність розслідити по зовнішним, лише познакам поодинокі їх роди. Приходять в тім ветеринарному лікарю на поміч удобрені дрібновиди або мікроскоби. Завдяки цим приладам розвинулася в останніх десятиліттях окрема наука про пошестні галапасні сства або дрібнотвори (бактеріологія), що спричинила справжній переворот в способах побороювання пошестий у людини та звірят, головно через примінення лічних та захоронних вколів ріжними сироватями (серотерапія) й вакцинате (голівля дрібнотворів). Невпинні досліджування вчених виказали без всякого сумніву, що до боротьби з пошестними дрібнотворами, сама вже чудотворна природа звела у кров живителя проти трукки або проти тіла, (Anti-korper) і покликувала рівночасно до змагань в тілі безліч білих клітинок крові (левкоцитів), що відгравають ролю неначеб поліції безпеченьства.

Ці білі тільця мають завданнем поглотувати й зідати вище згадані дрібнотвори. Не лише під оглядом санітарно здоровельним, але й економічно господарчим має серотерапія величезне значінне. Бо, як з одного боку введенням у лічництво н. пр сироваті Behringa при ліченню дифтериту дітній — усунено загрозу смерті, так і в ветери-

нарії комбіновані вколи проти чуми худоби звели відсоток смертности чуми з 96 пр. на 1—3 пр.

Поширення галапасів є дуже ріжноманітне й вони є грізні за одно для людини, як і наших домашних звірят. Деякі від галапасні хороби перекидуються від звірят на людину й тому являється конечністю це мати на увазі і забезпечитися перед цим.

Перехід галапасів від звірнннн на людину буває: а) постійний б) частий, в) принагідний.

а) Деякі галапаси звірнннн мусять безусловно — а то під загрозою загибелі роду — перейти в тіло людини. Так мається річ з щіпакми.

Щіпак (солітер) й стяжник обезбросний худоби — це питомі галапаси людини. Їх молодеча стая (форма) або угр галапасує в мязах свині зглядно худоби й щойно з проковтнутим сирим або недова- ренам мясом цих звірят входить у нутро людини. На шім явищі повинно опертиса забезпеченне людини перед решитиною (угроватим мясом) введенням обовязкових оглядин звірят після зарізі.

Деякі галапаси переходять знову від звірят на людину й навпаки доста часто находячи ту й там корисний захист. До тих належить галапаси милок пархів кінських комарі, мухи, пявка. Цей останній галапас що до кроволюбимости рівний пантері, нападає людий й звірята з незрівнаною пажорливостю. Навіть у неволі не годна пявка припинити своєї кровожадности й відпадає від живителя щойно доволі насичена або відорвана.

в) З принагідних галапасів переходять на людину: мотилиця худоби, ріжні роди глист, личинки гедза заскірного худоби, що згодом ввивається нам під шкіру. Песяча блоха осідає вправді на людині й кусає але незабаром відкидується. З псів переходить на людину безліч галапасів, з окрема з роду щіпаків тому належить бути обережним у приятному пожиттю з псами.

Маріян Стахурський
ст. ветеринарний лікар.

(Далі буде.)

Український майдан і 1.000 доллярів.

Читаючи про сю справу, згадав я інтендантів II гал. корпусу. Чулися на них негодовання, нарікання, обвинувачування. Щойно, як в Бершаді став корпус червоним, опи-

нилися інтенданти під ключем мимо позірних правильностей в інтендантських книгах. Треба було, аж большевиків, щоб т. зв. „неправильностям” положити кінець. Ми

самі ніколи цього не вміємо зробити. Застигусмо мовляв: таж то свій чоловік і т. д.

Щось подібного і з тими 1006 долярами. Мимо оправдувань Союзу Кредитового, видно ясно, що з вини так Союзу, як передовсім д-ра Шухевича змарнувався народній гріш.

Чи дійсно змарнувався? На це двозначно усміхнеться і неекономіст. Прещинь Союз виміняних доларів не замкнув в касі, а обертав ними, або як кажуть робив інтереси. Значить ціла вартість є в майні Союзу Кредитового тож для Союзу нема нічо легчого, як виконати поручення проф. Боберського і сплатити довги на площі чи на уділах сокольських. А я переконаний, що і др. Шухевич нічого не мав би проти цього, щоб йому звернути вартість 140.000 марок з року 1920. З процентів мусив би зрезигнувати бож і його вина в тім, що гроший в час не підняв. За решту гроший можна би ще кілька паїв докупити, бо спільники декотрі подарували

би, а деякі за малу ціну відступили би.

Дивно мені однак, що наші організації, от хочби організація міста Львова, ще дотепер не займалися тою справою. Чи вже так далеко ми зайшли в байдужности до народу, до Львова. Чи забуваємо на це, що і в модерній війні твердині і форти мають значіння? А чейже для нас таким культурним фортом-забором ту у Львові має бути Український город і мусить бути хочби то було без зиску для п. Шухевича і Союзу Кредитового. Ми чейже не ддятого кров проливали і здихали від тифу та по таборах, щоб за той час посивілі громадяни кривили народнім майном і здобутком. А чейже загально звісно, що коли повстала спілка для викупу посілости коло стрийської рогацьки то в першій мірі, щоб для народу здобути у Львові національний парк.

Чи ждемо, щоб і до тих справ взялися бувші військові галицької армії? *Старшина У. Г. А.*

Українські жінки -- до роботи!

Не дурний то вигадав: „Жінка тримає хату за три угли а чоловік лише за один“. Це значить, що жіноча робота в троє важніша для домашнього сгніща чим чоловіча. І воно так дійсно є. Розумна жінка і в хаті лад зробить і домашнє хазяйство поведе як треба і діточок виховає собі на втіху і громад! та цілому українському народові на пожиток і на славу. Бо чоловік за своїми загальними турботами та ділами над придбаннєм средств до життя не завсігди має змогу присвятити тим дуже важним життєвим справам стільки уваги, як вони цього вимагають.

Але жіноча праця не повинна лише на цьому обмежатися. В теперішніх змінених обставинах мусить вона перейти також на просвітні, культурні і політичні ділянки нашого життя.

Гідні наслідування приклади такої на широку скалю веденої праці має нагоду наше жіноцтво що днини оглядати у своїх найбли-

щих сусідок, жиск-Польок. В часі, коли Польща, розчленована ворожими силами, стогнала під трьома заборами — польське жіноцтво найбільше причинилося до освідомлення найширших польських мас, патріотичним вихованнєм створило кадри польської молоді готової на посвяту для польської справи. Так само було завсігди на тому місці, де вимагав цього інтерес польської нації.

І тепер, коли з ласки Антанти повстала польська держава, що своєю областю виходить далеко поза польські етнографічні межі, робота жінок-Польок не устає, але навпаки особливо ж на східніх „кресах“ постійно змагається.

В останньому часі відбулися 2 зїзди польського жіноцтва. Перший зїзд у Вильні в днях 8. і 9. грудня 1923 р., а другий у Львові в днях 6. і 7. січня с. р. В обох зїздах „кобсти кресове“ здавали звіт про свою діяльність в 1923 р.

Не маємо на цілі докладно розбирати їхню всесторонню діяльність. Та для характеристики вважаємо незайвим навести бодай деякі уривки з офіційного звідомлення, яке подає „Słowo Polskie“ (чч. 4 і 11.) — „Не має слів подиву і здивовання — читаємо там — що тамошні жінки в так несприятливих обставинах, серед яких знаходиться віленський повіт, ведуть цілий ряд праць гуманітарних, в напрямі піднесення промислу а також в царині народнього освідомлення“. Не меншими успіха-

ми виказувалися делегатки львівського зїзду — „Уряджувано майже в кожному більшому місті робітні, школи крою і шиття, курси моднярства, ручних робіт, закуплено кілька машин до шиття, машину для виробу панчіх, цілий ряд відчитів, рефератів, збірок на добродійні цілі, улаштувано обходи народові і п. т.“

По вислуханню того звіту можна сміло сказати, що на жадному полі праці не бракувало польської жінки, не було перешкод, яких не поборилиб їхнє одушевленнє, безмежна посвята вітчизні та безкористність. Жінка, що тільки зробила, доконає ще більше і своїм прикладом захопить і цілу пригноблену суспільність.“ — Крім того зїзди радили між інчим над вихованчими та шкільними справами а також над поборюваннєм алькоголю.

Коли польське жіноцтво своїм прикладом захоплює цілу „пригноблену“ польську суспільність та являється найважнішим чинником над польонізацією українських земель, — то о скільки більше енергії і зорганізованости повинно виказати українське жіноцтво, щоби збудити і урухомити могутню силу українського народу для великої оборонної і творчої акції!...

Перед нашим „Союзом Українок“ велитнє завданнє зрушити і зорганізувати ціле українське жіноцтво аж до самих низів

по цей бік рижської лінії. Після важких оружних і політичних невдач, коли пригнобленнє давить груди, коли зневіра точить серце слабодухів, українська жінка нехай загреє знесиленого брата до витревалости в боротьбі, а сама попри свої домашні заняття нехай береться і до громадянської, культурної, освітньої і освідомляючої а також різнородної практичної праці, особливо ж праці на полі доцільного виховання молодого покоління — праці для „Рідної Школи“.

Не чекаючи на почин з центра, жінки на місцях мусять перебрати ініціативу в свої руки та діяльно допомогти центрові у виконанню його важкої задачі.

Яку будучність викує собі наш народ — це у великій мірі зависить від співділання нашого жіноцтва. Українські жінки мусять ділами удокументувати, що дійсно „українська жінка тримає хату за три угли!“ Українські жінки — до роботи!

Веселий куток.

Дарунок.

— Ти чого такий недобрій?
Представ собі, вчора жінка поблагословила мене дівчинкою.
— Ну, щож... Віншую, віншую...
Дай мені спокій! Дівчинка має вже три роки...